

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: ÓZER ZSIGMOND.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület.” —
Előfizetési ár: Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Tolnai J. Béla egyleti pénztároshoz VII.,
Óvoda-utca 5. szám alá küldendők. — Szerkesztői iroda: VII., Klauzál-utca 4. sz.

Tartalom: A mit a számok beszélnek. Irta: Adler Simon. — Rögtöni értesítők. —
Felolvasás. Spitzer M. — Halálozások: Löwinger Bertalan, dr. Hirschler Ignác,
Bacher Simon. — Egyleti élet; Árvaalapunk, gyűjtéskimutatás és tagdíj-nyugtázás.
— Vegyesek. — Szerkesztői posta. — Hirdetések.

A mit a számok beszélnek.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1868. évi XXXVII. törvényczikk 148. §-ának értelmében az országgyűlés elé terjesztette hazánk közoktatásának állapotáról szóló huszadik jelentését. Minket a jelentésnek első kötete érdekel közelebbről, mint melyik a népiskolai közoktatásról szól. A jelentés, tekintve hogy magába foglalja a közoktatásra vonatkozó részletes kimutatásokat, melyek az utóbbi három évben hiányoztak belőle, testes kötetet képez. Már futólagos áttekintésnél is konstatálhatjuk, hogy ámbár a közoktatás terén mindenütt fejlődéssel találkozunk, annak állapota még sem valami tulságosan rózsás. Sok községben még mindig nincs iskola, minek következtében számos tanköteles nem részesül oktatásban; más község csak a szomszéd községgel tarthatott fenn iskolát, mely körülmény nagyon kétségessé teszi az oktatás eredményét; a mulasztások száma feltűnő nagy. De ne vágjunk elébe a dolognak, nézzük azt sorjában és vizsgáljuk különösen, hogy felekezeti iskoláügye mily viszonyban van az általános iskolaügygyel.

* * *

A miniszteri jelentés először is a közoktatási tanács szabályzatát hozza és működéséről számol be, mely különösen a könyvbírálat terén volt igen élénk. Megbíráltatott 463 mű 600 kötetben. A megbírált művek közül 313 volt népoktatási és 62 nemzetiségi tankönyv, az előbbieik közül engedélyezhetőnek találtatott 218, az utóbbiak közül 46. A könyvek közt legtöbb volt a magyar nyelvet tárgyaló könyv.

A második szakasz (népiskolai oktatás) bevezetésképen közli azon törvényjavaslatokat, melyek a folyó évben benyújtottak vagy benyújtandók lesznek. Ilyen az immár szentesített a kisdédóvásról szóló törvény, a nyugdíj és a tanítók fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat. Ez utóbbiról a jelentés azt mondja, hogy a fizetési minimum 300 forintnál följebb nem emelhető, mert a hitfelekezeti tanítók közül 5278-nak fizetése nem éri el a minimumot és ennek a minimumra való kiegészítése 603,451 forintba fog kerülni. Ha 400 forintos minimumot hoznának be, akkor 10,025 tanítónál kellene a fizetést pótolni, mi 1.442,334 forintnyi terhet róna az államra.

Közölve vannak továbbá a kibocsájtott rendeletek és a népnevelési célokra szánt adományok.

Ézután következik a tulajdonképeni kimutatás. Hazánkban a múlt évben 2.524,569 tanköteles gyermek volt, még pedig mindennapi tankötelezettség alatt álló 1.828,295, ismétlői tankötelezettség alatt álló 696,174. Átlagosan számítva minden ezer lakos közt 183·6 volt a tanköteles. A mindennapi tankötelesek közül tényleg iskolába járt 1.581,974, az ismétlő tankötelesek közül 475,838, összesen 2.057,812. Átlagosan számítva minden ezer lakos közül iskolába járt 149·7 egyén. Az iskolába járó gyermekek közt volt 1.099,735 fiú és 957,073 leány. Izraelita tanköteles volt a lefolyt évben 127,158, tényleg iskolába járt 102.396 vagyis a tankötelesek 80·52 százaléka, iskolába nem járt 24,762 vagyis 19·48 százalék. A hazánkban elismert hét hitfelekezet közül a zsidók a negyedik helyen feleltek meg a tankötelezettség követelményének. Első helyen az evangélikusok, utolsó helyen a görög katolikusok. Az izr. tankötelesek közül 115,645 volt magyar, 10,889 német, 12 román. 6 olasz, 474 tót lengyel, 10 szerb, 22 ruthén.

A népiskolák közt volt 801 állami, 1945 községi, 13,830 felekezeti, 184 magán és 44 társulati, összesen 18,805. A zsidó iskolák száma 566 volt. (1869-ben volt hazánkban 490-, 1880-ban 449-, 1887-ben 544- és 1889-ben 564 zsidó iskola.) Az 1889—90. iskolaévben 19 zsidó iskola keletkezett, de megszűnt 17, innen van, hogy a szaporodás a zsidó iskoláknál oly csekély.

Az 1890—91. iskolaévben 121 egytanítós iskolában szünetelt a tanítás a tanítói állás üresen hagyása miatt. A tantermek száma 24,965 volt. Tanító volt okleveles 22,019, nem okleveles 2989, összesen 24,908. A miniszteri jelentés azt mondja, hogy a mindennapi tankötelesek létszáma és a polgári községek iskolatartási viszonyának figyelembevétele mellett megejtett átlagos számítás szerint mintegy 31 ezer népiskolai tanítóra és ugyanannyi tanteremre lenne az országnak szüksége és hogy a teljes szükséglet fedezésére még mintegy 3 millió forintot kellene fordítani.

A mi a magyar nyelv tanítását illeti, szintén kiváló helyet foglal el a zsidó iskola és tanító. Ugyanis az 1022 zsidó tanító közt a magyar nyelvet teljes oktatóképesseggel 1003 tanító bírta; csak beszédben jól 10, csak keveset 9, olyan zsidó tanító, a ki a magyar nyelvet nem bírta volna, nem volt. Az oktatási nyelv 523 zsidó iskolában magyar volt és csak 3 iskolában volt német, pedig 43 zsidó iskola volt, melyet idegenajkuak látogattak, ezen iskolák közül 42-ben a magyar nyelv tanításának eredménye jó volt, 2-ben közepes és csak 1-ben eredmény nélküli. — Látni való tehát, hogy mily alapos elleneseink ama vádja, hogy a zsidók nem magyarosodnak. Az elemi iskolákon kívül a zsidóknak 1890-ben 6 óvodájuk, 1 felső népiskolájuk és 6 polgári iskolájuk volt.

Az összes népiskolák az 1889—90-ben 15.495,584, ebből a tanítók 11.639,979 forintot kaptak. A rendes tanítók átlagos fizetése 482·1, a segéd-tanítóké 360·1 forintot tett ki.

Tanítóképezde fenállott 72, összesen 4346 növendékkel (3108 fi, 1238 leány). A képezdei hallgatók közül 2521 241,271 forintnyi segélyben részesültek. A legmostohábban a zsidó képezdei hallgatók vannak segélyezve, 96 hallgató közül 9 kapott 1500 forintot, segélyben tehát a hallgatók 9·3 százaléka részesült,*) míg az állami képezdében 89·9, az ev. képezdében 82 százalék, a róm. kath. tanítónőképezdében, hol a zsidókon kívül a legkevesebb 32·4 százalék. Ideje lenne, hogy a jövőző zsidó tanítók sanyarú sorsán enyhítenének.

A 72 tanítóképző-intézet fentartása 1.051,432 forintba került, az izraelitác 21,358 forintba.

*) Ez az adat téves. Az 1500 frtban 35 hallgató részesült. Azonfelül van még két 40 frtos, egy 100 és egy 200 frtos ösztöndíj. Szerk.

A felekezeti képezdek közül csak 11-nek volt gyakorló iskolája, míg 36 képezde idegen népiskolában hoszpitaltatta növendékeit.

Vizsgáljuk, hogy minők a viszonyok felekezetünknel a tanítók képesítését illetően és minő a számuk az iskola számához viszonyítva. Zsidó tanító volt összesen 1022, kiknek 97·8 százaléka vagyis 990 okleveles volt és csak 32 nem birt oklevéllel. A tanítók képesítési viszonyait tekintve, tehát csak az állami iskolában voltak kedvezőbbek a viszonyok, hol a tanítók 98 százaléka birt oklevéllel, a többi iskolánál, a községeket sem véve ki, kedvezőtlenebbek voltak a viszonyok.

Az iskolák és a tanítók számának aránya 1·48 volt, vagyis átlag minden iskolára 1·48 tanító esett. A zsidó iskolánál az átlag fölülmulja ezen középszámot, a mennyiben minden zsidó iskolára 1·80 tanító jut; ennél csak az állami és a községi iskolánál kedvezőbb az arány, előbbinél 2·13, utóbbinál 2·16.

Érdekes a zsidó iskolák kimutatása. Legtöbb a zsidó tanköteles Budapesten 14,171, ezután következik Nyitra 5272 és Bihar 3978 tankötelessel; legkevesebb van Kis-Küküllő megyében, összesen 53.

Zsidó iskola legtöbb van Nyitra megyében, t. i. 54, hol 113 tanító működik, ezek mind oklevelesek és a magyar nyelvet tökéletesen birják. Nyitra után következik Bács-Bodrogmegye 39 iskola 65 tanítóval, ugyanazon viszonyok közt. Pest-Pilis megyében 34 a zsidó iskola 53 tanítóval, Pozsony megyében pedig 26 iskola létezik 58 tanítóval. Tíz megyében egyáltalában nincs zsidó iskola. Három megyében u. m. Szolnok-Doboka-, Bereg- és Temes megyében csak egy-egy zsidó iskola van. Pedig Szolnok-Doboka megyében 1294, Beregben 4331, Temesben 1313 zsidó tanköteles van. (Nem lenne érdektelen kimutatni, hogy az egyes megyék zsidó tanítói közt, mennyi egyesületünk tagjai, talán jövő számban.)

A tanítóképezdekben 1326 növendék kapott oklevelet, ezek közül a zsidó képezdekben 29.

A képesítettek közt 228 magán úton készült. Az izr. képezdekben magán úton készülő nem volt.

Az 1326 képesítést nyert egyén közül 962 férfi és 364 nő volt.

A nyugdíjintézetnek az 1890. évben 24,908 tanító és 829 kisededővő közül 16,746 (65·06 százalék volt tagja, nyugdíjas tagja volt 538, segélyezett özvegye 1459, gyámolított árvája 2042, segélyezett tanító tagja 10; hogy ezek közt mennyi volt hitsorsosunk, az nincs külön feltüntetve.

A nyugdíjintézet tiszta alapvagyonja 8,225.104 frt volt, kiadása 365,990 vagyis az alapnak 4 százaléka.

Kivánjuk úgy a tanítók, mint az oktatásügy érdekében, hogy a jövő miniszteri jelentés — úgy mint az imént ismertetett is — minden tekintetben, de még nagyobb haladást tüntessen fel.

Adler Simon.

A rögtöni értesítők.

Az emberré nevelés nagy és szent munkája, mint jól tudjuk, oly feladat, melynek megvalósítására külön-külön sem az iskola, sem a család nem vállalkozhatik sikerrel; ennek helyes megoldása csakis az iskola és a család kölcsönös üdvös egymásra hatásának lehet méltó eredménye.

Ma a felvilágosodás századában, szerencsére már nem csak a hivatása magaslatán álló tanítóság, hanem a szülők értelmesebb része is át van hatva e tudattól és mindkét fél keresve-keresi az eszközöket, melyek a közös cél elérésére legbiztosabban elvezetnek. A legcélravezetőbb s magát az eszményi állapotot is leginkább megközelítő eszköz kétségkívül, a tanító és a szülők

gyakori, kölcsönös közvetlen érintkezése volna. De hát ez nagy akadályokba ütközik. A kenyérkereső atya többnyire úgy el van foglalva családjá fentartására irányuló ügyes-bajos dolgaival, hogy a legtöbb esetben alig akad ideje gyermeke iskolai nevelését figyelemmel kíséreni; eltekintve attól, hogy elég szép számmal vannak eldicsért korunkban még oly szülők is, a kik ez iránt éppen séggel nem is érdeklődnek. És a tanítók? Nekik fizikai idő sem áll rendelkezésre, hogy nagyszámu tanítványaik szülőivel közvetlen érintkezésbe lépjenek. Bizony-bizony — mellesleg megjegyezve — a tanítóknak sok egyéb, nagyon szükséges dologra sem jut idejük, mert korunk szégyenére még mindig nem vitték annyira, hogy saját hivataluk után megélhessenek, hanem az időt rabló, testet-lelkét öló mellékkeresetre vannak utalva. Ekként mindkét részről elesvén a célra leginkább vezető közvetlen érintkezés módja, meg kell barátkozunk az azt pótolni hivatott közvetett érintkezéssel.

Az iskola és szülői ház közötti érintkezés kapcsai gyanánt ez idő szerint többnyire az u. n. havi értesítők szolgálnak. Ezek azonban több tekintetben nem felelnek meg a célnak. Havonként, tehát nagyobb időközökben adatván ki, a gyermekben nem tartják eléggé ébren a haladási vágyat; a hanyag tanuló pedig aránylag hosszú időközökben nyeri el bűnének az értesítő útján a szülők tudomására is eljutó erkölcsi büntetését. Látni való tehát, hogy a havi értesítők útján nem érjük el azt, a mit elérni szeretnénk. Szépen elérhetjük azonban célunkat az u. n. rögtöni értesítőkkel, a melyek Arad város községi népiskolaiban — s talán egyebütt is — régibb idő óta használatban vannak. Az ezek használatából folyó nagy előny abban áll, hogy a szülő n y o m b a n értesül a gyermeke tanulói életében előforduló minden egyes oly mozzanatról, melynél a tanító a szülői ház segítségét igénybe óhajtja venni és ilyenképpen sokkal könnyebb a baj netaláni elhatalmasodásának elejét venni. A gyermek ugyanis bármilyen helytelen kövessen is el az iskolában, éppen gyermeki természeténél és fejletlen értelménél fogva könnyen vigasztalja magát azzal, hogy hiszen Gyula vagy Béla sem jobb, mint ő. Ha azonban biztos kilátása van arra, hogy helytelen cselekedetei az apának és mamának is — a kik előtt már szebb színben akar feltűnni, mint tanulótársai előtt — tudomásukra jutnak, nagyon is azon lesz, hogy szorgalma és jó viselete által a lehető kifogásoknak elejét vegye, vagy azokat legalább is a minimumra csökkentse. De fél s illetve félszeg és célra nem vezető munkát végeznénk akkor, ha ez értesítőket csupán arra használnók fel, hogy általok a szülők gyermekeiknek csakis elkövetett hibáiról vennének tudomást, ez esetben a mily jó szolgálatot tennének egyrészt, másrészt talán épp oly demoralizáló hatást gyakorolnának úgy a növendékek, mint a szülők körében. Kell, hogy a kötelességeit híven teljesítő gyermek is megtalálja általa jutalmát, nem csak közvetve a meg nem intés, de közvetlenül a megdicsérés és kitüntetés által is. A mely gyermek bizonyos idő — pl. két hét — alatt szorgalmával és viseletével tanítójának teljes és föltétlen megalégedését nyerte meg, annak szülői e körülményről szintén értesítendő; hadd nyerjen a gyermek ez által impulzust további jó viseletre, kitartó munkálkodásra. Természetes, hogy a tanító részéről, mint minden tanítói eljárás, úgy ez is vaskövetkezetességet, pártatlan igazságosságot kíván, ellenkező esetben sikerről alig lehet szó.

Hivatva vannak továbbá ez értesítők a család és iskola közötti viszonyt bensőbbé, szivélyesebbé tenni, azt helyesebb alapokra fektetni; mert — hogy egy jeles paedagogusunk szavaival éljek — „nem elég megüzennünk a szülőknek azt, hogy gyermekök nem tud semmit, de értesítenünk kell őket arról is, miért nem tud s mit kell tenniök, hogy tanuljon. E tekintetben a tanító legyen a szülők nevelője, a szülők pedig tekintsék orvosnak a tanítót, kiknek tanácsát kikérni és követni ne resteljék.“

Helyesen, tapintattal használva fel ez értesítőket, hivatva vannak fris,

egészséges szellemet vinni be iskolánkba, nagyban fokozni a kötelességérzetet; a tanulókat versenyre, vetélkedésre sarkalni, a mit pedig minden pædagogiai-lag megengedett módon elő kell mozdítanunk.

Ne higgyük azonban, hogy ez értesítők használatba vétele sok időt fog elrabolni tőlünk. Nem tekintve azt, hogy jól vezetett iskolában nem szabad ez értesítők használatának valami nagyon gyakran előfordulnia, nyomtatott példányok állván rendelkezésünkre, csak alá kell huznunk az értesítő ama sorát, melyre a szülők figyelmét fel akarjuk hívni. Példa gyanánt álljon itt egy ily rögtöni értesítő szövege a szegedi tanítók aradi tanulmányutjáról Vass Mátyás által szerkesztett érdekes emlékirat nyomán:

„A ..... népiskola rögtöni értesítője.

..... oszt. tanuló f. é. .... hó ..... napján dél .....

1. Nem jelent meg az iskolában.
2. Nem jelent meg a ..... órán.
3. Későn jött az iskolába.
4. Nem tudta ..... leczkáját.
5. Nem készítette el ..... dolgozatát
6. Nem hozta magával .....
- 7*

Miről a t. szülők (vagy helyetteseik) tiszteletteljesen értesítettnek s felkéretnek, méltóztassanak az alá huzott üzenetet tudomásul venni, a kimaradást indokolni, s egyébre nézve közreműködni, hogy a hiba többé elő ne forduljon:

..... oszt. tan.

Indokolás: .....

Aláírás:

A szülők által indokolt és aláírt ívet a gyermek természetesen vissza-viszi tanítójának.

A havi értesítőket mindamellet nem teszik e rögtöni értesítők^{sc} fölöslegessé, mert csak a hanyag vagy kitünő tanulókkal szemben vétetnek használatba a így a középszerűekre, vagyis a tanulók zömére nézve alig léteznek s amazoknál is csupán egyes mozzanatokra vonatkozván, jellegük inkább csak pillanatnyi; ezzel szemben pedig fennáll a szüksége oly állandó jellegű értesítőnek, mely bizonyos időközökben a gyermekek előhaladásának általános eredményét tükröztesse vissza.

Kísérletképen vegyük használatba t. kartársaim az ajánlott rögtöni értesítőket. Ne sajnálják a csekély fáradságot, melylyel jár, busásan meg fog az térülni örömeikben. Hiszen valódi tanítónak nem lehet nagyobb gyönyörűsége annál, mintha szeretett tanítványai javát bármi módon előmozdíthatja.

S.-A.-Ujhely.

Grossmann Mór.

Bánásmód erkölcsileg romlott gyermekekkel.

(Felolvastatott a „csanádmegyei tanítóegylet' battonyai fiókkörének 1891. év október 25-én Battonyán tartott őszi közgyűlésén.)

Vannak oly magokra hagyatott és erkölcsileg elhanyagolt gyermekek, kikben a jobb és szelidebb hajlamok nyomait már alig lehet észrevenni; vannak kikben az erkölcsi hibák a vétek fokáig emelkedtek, nevezetesen: istentelenek, makácskodók, káromkodók, veszekedők, vérengzők, hazugok, csalók és lopók. Az erkölcstelenség ily magas fokán álló gyermeket nevezhetjük erkölcsileg romlottaknak.

*) A 7. pont alatt a szorgalom, a jó viselet vagy a rossz magaviselet és hanyagság indoka jegyeztetik be.

Az ily szerencsétlen gyermekek egészen magokra hagyatva boldogtalannokká, a társadalom csapásaivá, átkaivá lesznek. A kultur-nemzeteknél már van gondoskodva oly intézetekről, melyek épen csak az erkölcsileg elhanyagolt és megromlott gyermekek nevelésére, javítására szolgálnak. Hazánkban Aszódon van ily javító intézet. Az ily humánus célú intézeteknek jótékony-ságuk abban áll, hogy megmentik a rendes iskolát azon könnyen beálló veszélytől, melynek az ily szerencsétlenek oda kerülése által ki van téve, megóvják a társadalmat, ha sikerül a megjavítás, oly félelmes egyénektől, kiktől nevelés nélkül mást várni nem lehet, mint a vagyon- és közbiztonság háborgatását, megmentik magát az egyént azon boldogtalanságtól, mely reá megrögzött és a vérbe átment erkölcsi hibái miatt az életben várakozik. Vagy nem elég elrettentő példákat hoznak a nagy napi lapok „Törvénykezési csarnok” című rovataikban, hol fiatal 10—14 éves suhanczok a büntető kodexszel már oly korán összeütközésbe jönnek?! A ferde és helytelen szülői nevelés vitték e szerencsétleneket, kik soha tán iskola közelébe se jöttek — a lejtőre, a vádlottak padjára!

Hol' eféle intézetek nem léteznek, kell hogy ezek helyét a rendes iskola pótolja. Az ily szerencsétlen gyermekeket az iskolának nincs joga visszautasítani azért, mert a többiekre talán káros befolyással lehetnek. Ez nem elég ok arra, hogy megtagadtassék tőlük azon őket is megillető társadalmi jog, mikép az iskola őket is az isteni félelemre és erkölcsi életre vezesse. Egyetlenegy vásott gyermek is valóban sok bajt és zürzavart okoz az iskolában, mit az egybegyűlt t. szakférfiak előtt bővebben fejtegetnem felesleges; de egy jól vezetett iskola erkölcsét egészen megvesztegetni nem fogja soha, sőt aggodalmas befolyást még egyesek erkölcsére is csak kivételesen fog gyakorolni, ha a tanító elbánása fáradságot nem kimélve — eszélyes és tapintatos.

De kutatassuk most e bajok kútforrását, s hogy miként a jó orvos, a diagnozist megállapítottuk, nézzünk a lelki gyógyszer után.

Az erkölcsileg romlott gyermekekkel való bánásmódnak mindenesetre különböznie kell attól, melyet a tanító más tanítványai irányában szabályszerűleg követ. A gyakorlati nevelésnek egyes egyénekkal van dolga. Az elbárást is tehát az általános nevelési elvek szem előtt tartásával az egyesek egyéni sajátosságaihoz képest s a fenforgó körülmények szerint kell alkalmaznia, mert ezeknek tekintetbe vétele nélkül a nevelés eredményre nem számíthat.

Az erkölcsileg elhanyagolt gyermekekkel való bánásmódban irányul szolgálhatnak a következő paedagogiai óvszerek.

A gyermek erkölcsi megromlásának sokféle okai lehetnek. Okozhatja ezt az elhagyottság, az eltévesztett családi nevelés, pajtáskodás valamely vásott gyermekkel, csábítgatások, oly környezetben élés, hol a gyermek csak rossz példákat lát. Mindenekelőtt tehát a megromlás okait kell a tanítónak kipuhatólni és ha lehetséges azon okokat elhárítani, melyek a javítás munkáját akadályoznák vagy tán lehetetlenné tennék.

Mielőtt a tanító a gyermek lelkületét tanulmányozná, járjon utána szorgosan, miféle hibákban leledzik főképp a gyermek, s mivel nincs oly romlott egyén, kiből a jónak minden szikrája kihalt volna, miféle jó tulajdonokat tapasztaltak benne s mikép fegyelmezték környezetében. Ezeknek tudása jó szolgálatot tesz a tanítónak nehéz munkájában, tanulmányoznia kell a gyermek individualitását, milyen vérmérsékletű stb. s így a gyermek mindjárt az átvételkor úgyszólván nyitott könyv lesz a tanító előtt, s korán fogja tudni, mely hibák legyenek azok, melyeket elenyűlyoznia, irtania kell, melyek azon megmaradt becsülendő tulajdonok, melyekhez a javítást kapcsolhatja. Tegyük fel, hogy a gyermekben vannak még némely szikrái a hálás érzelemnek, s ezt tudva, a tanító alkalmilag némely jutalmazásban részesíti az ilyen gyermeket, pl. szükség esetében megajándékozza papírral, máskor egy pennával stb., lehet,

hogy a hálás érzelem szunnyadó szikráját melegítő életre kelti a rideg kebelben, megnyeri őt részére, megnyitja a szeretetlen szívet a szeretetnek, melyet ha egyszer sikerült maga iránt felébreszteni, hatalmába kerítette a javítás legbiztosabb, leghathatósabb eszközét. Ismerni azt, hogy a gyermeket otthon miképp fegyelmezték, azért van főképp szükség, mert a gyermek rendszerint nem fogékony az iskolában oly fegyelmi eszközökre, minőket otthon gyakran, de sikertelenül alkalmaztak és sokszor egészen ellenkezők használnak.

Ha a gyermek otthon a durva botbüntetésekhez hozzá szokott s ezt az iskola is folytatni akarná, vagy semmit sem boldogul a tanító, vagy még jobban elkészeríti a gyermeket, kinek most már a megrögzött makacsságot testébe és lelkébe verjük.

A tanító ily gyermekek oktatásánál valóságos tantalusi kinokat szenved. A kétségbeesés perczeiben kell hogy pszichologiai kútatásokat tegyen és vessen egy pillantást a megrögzött romlott gyermek lelkületébe. Az igazi tanító ilyenkor állja ki a tűzpróbát! Istenbe vetett bizalommal fog nehéz munkájába fogni!

Kutatásai közben kell hogy reá akadjenk az igazi útra mely megmutatja néki, hogy az erkölcsileg romlott gyermek valódi megjavulása csak b e n s ő é r z ü l e t é n e k megváltozása által eszközölhető. Tehát nem annyira külső mint belső vállalásos, erkölcsi eszközök hatására kell fogékonyokká tenni.

De nem úgy érünk ám szél t. közgyűlés, ha mindjárt kezdetben egyenesen hozzá intézett erkölcsi prédikációkat tartunk. Előbb utat kell törni az által, hogy a vallás-oktatás rendes leckéken való magyarázata s melegséggel fejtegetése alkalmával a szent ige tanait az életre akképp alkalmazzuk, hogy a gyermek lássa azokban a maga benső életét visszatükröződni, nagy hatást gyakorolnak nála az erkölcsi mesék magyarázata is, melyből látja a bűnök következményeit, a jóság jutalmát, az isten kegyelmét a megtérő bűnöshöz.

Ha észre veszi a tanító, hogy a vallásos tárgyak nem közönyösek előtte s hogy azok fejtegetését a gyermek élénk figyelemmel kíséri, jele, hogy az ige ereje kezdi áthatni a gyermek lényét és gondolkozását s már fogékony arra, hogy vétkes cselekedetei alkalmával a vallás szavai s az Isten törvényeire való hivatkozás érzületének lassankénti megváltozását elősegítsék. (Folyt. köv.)

Spitzer Manó.

LÖWINGER BERTALAN,

született 1847. meghalt 1891. november 13-án.

A hevesi község tisztelt és szeretett tanítója volt. A ki ismeri a kis városi életet, és tudja, hogy az emberek mily éles szemmel fürkészik azoknak gyöngéit és jellem-, vagy elméleti fogvatkozásait, kik tőlük függnék, az megfogja mérhetni annak súlyát, ha azt mondjuk, hogy kis községében a köztisztelet tárgya volt. De nem is csoda, alapos műveltsége, meleg kedélye és kötelességtudása azoknak elismerését is kivívta, a kik a tanító iránt a legmagasabb igényeket támasztják. S egyesületünknek is buzgó tagja volt. Még nem rég, hogy árvaalapunk számára egy jelentékeny összeget küldött. A szegény bizonyosan nem gondolta, hogy tulajdon gyermekei oly hamar fognak ezen alapra rászorúlni, mert hirtelen mult ki.

Ugy törött össze mint a tölgy, melyet egy forgószél gyökerestől kitép a földből. Néhány hét óta gyöngéledvén, eljött a fővárosba, hogy baját valamelyik tanár által vizsgálta meg. Itt baja felől megnyugtatták és jókedvűen készült haza.

De már a kerepesi uton elérte őt a halál, (mint konstatáltatott szívhűdés okozta) és így nem ott, hol 18 éven át működött, találhatott örök nyúgvóhelyet.

Lőwinger, Török-Szt.-Miklóson 1847-ben született; 3 reáosztályt végzett, tanképesítését Győrött nyerte 1897-ben. Mint az akkoriban lett tanító legtöbbje,

ő is, hányt-vetett életet élt. Működött Sárbogárdon, Székes-Fehérvárott, Jászberényben és Mindszenten, és végre 1873-ban Hevesre került, hol akkor egész új tanszemélyzet lett kinevezve. Goldberg M., Löwinger B. és Schwarz Amália k. a. mostani özvegye. Együttesen, a zilált állapotban talált iskolának bajait, csakhamar eltávolítani sikerült, miről annak idején örömmel értesítették a lapokat, azóta tehát Hevesen működött.

Szomorodott özvegye és 6 kiskorú gyermeke siratja korai halálát.

Temetésén, özvegyén kívül jelen volt még néhány itt lakó hevesi ismerőse, az egyesület elnöke és Goldberg Maier, mely utóbbi 6 évig vele együtt működött Hevesen.

Áldás és béke lengjen porai fölött!

G.

Dr. HIRSCHLER IGNÁCZ.

Egyik oszlopa a magyar zsidóságnak dőlt ki dr. Hirschler, a híres szemorvos és főrendiházi tag múlt hó 11-én történt kimultával. Neve szorosán össze van fűzve a társadalmi mozgalmakkal, melyek hazánk utolsó négy évtizedét betöltötték. Tettei a mostani nemzedék előtt sokkal ismeretesebbek, s a napi lapok által is bővebben ismertettek, semmint érdemei méltatásának sok tért kellene szentelnünk. Azért csak arra szorítkozunk, hogy dr. Goldziher V. róla írt remek jellemrajzának végszakaszát magyar fordításban ide iktatjuk:

Lelkének teljes erejével szolgálta hitsorsosainak törekvéseit, kik szívben már régente Magyarország polgárainak érezvén magukat, s sok száz éves történetük és hagyományaik által a nemzettel összeforva, készségesen a polgár minden kötelességeit magukra vállalták, most azon voltak, hogy a polgár jogait is kiküzdjék maguknak. Amit Hirschler ezen korszakban tett, hitrokonai előtt felejthetetlen marad, és ha valaha egy későbbi nemzedék, mely valamennyi polgári jogok élvezetében nevelkedett, ezen átmeneti korszak küzdelmeit, történet-kritikai világításban lelkében fölleleveníti, akkor őt áldani fogja mint az egyenjogosítás egyik leghatalmasabb előharczosait, kik a magyar-zsidóságban támadtak. Ehhez csak azt tesszük hozzá, hogy a nagy hazafi és tudós a tanítók iránt is melegen érzett. Eltekintve attól, hogy ha a rendelő órában egy tanító tudományát igénybe akarta venni, azt sokszor a leggazdagabb kliensei mellőzésével soron kívül fogadta és kezelte, csak arra utalok, hogy midőn Budapesten az úgynevezett mintatanoda föloszlatott, a tanítók, kik az iskolából kiléptek, az ő közbenjárásának köszönhatték, hogy oly nyugdíj vagy végkielégítést nyertek, mely a szabályszerű összeget jóval túlhaladta. És hogy egyes kartársoknak mit tett, akik az ő barátságát megtudták nyerni, arról egy köztestületben álló vidéki választmányi tagunk sokat tudna beszélni.

BACHER SIMON, ש"י;

született Sebát hó 20-án 5583. (1822.) Liptó-Szt.-Miklóson;
megh. Marchesvan hó 11-én 5652. (1891.) Budapesten.

Midőn Dávid királyhoz az a hír érkezett, hogy Abner meghalt, akkor így szólt környezetéhez: „Ime tudjátok, hogy ma egy előkelő és Izraelben a legnagyobbik esett el.“ (II. Sam. 3, 38.) Ezen szavak egész terjedelmökben ráillenek Bacher Simon halálára is, mert nemcsak hazánkban volt a legelőkelőbb héber írók egyike, hanem ahol csak zsidók laknak, hol a héber nyelv

ismerete el nem enyészett és annak irodalma pártfogásban részesült, ott a megdicsőült neve mindenütt nagy tekintélynek örvendett

Megboldogult barátunknak fölülmulhatatlan érdemei vannak a héber irodalom ébredése ügyében. Bacher, mint már fönnt megjegyeztük 1822-ben L.-Szt.-Miklóson született. Gyermekkori nevelése magán tanítók, „Melomdim“ által eszközöltetett. Már igen korán ébredt benne az az ösztön, hogy a héber nyelvtani ismereteket elsajátítsa. Ezen cél elérésében segédkezet nyújtott neki boldogult nagybátyja Schlesinger Ábrahám, ki mint héber nyelvtani bűvár, a legszélesebb körökben volt ismeretes. Később a Talmud tanulásával foglalkozott és mint 13 éves ifjú boldogult híres rabbinknak, Simandel Baerne jesi-báját hallgatta. Midőn vasszorgalma által ismereteit itt is alaposan meggazdagította, a zsenge ifjú oda hagyta szülővárosát és Nicolsburgba zárandokolt, hogy ott a híres rabbi Kwelsch Salamontól a Talmud tudományában tudását meggazdagítsa. Később Kis-Márton-ra, onnan pedig Bonyhádra ment, hol a híres rabbi, Perls Mózes, egy nagy jesibát tartott, a melyből igen híres talmud-tudósok kerültek ki, kik közül Bacher volt egyike a legkiválóbbaknak.

Két boldogult nagybátyja, Bacher Adolf és Janovitz Simon által lőn arra serkentve, hogy a német nyelvet és irodalmat is alaposan magáévá tegye, és így történt, hogy a fiatal Bacher 20 éves korában meglepte a héber közönséget Schiller, „A harang“ című költeményének héber fordításával, mely munka a „Kochbe Jiczchák“ folyóiratban megjelent.

Ezen időtől fogva életét a héber muzsának szentelte. Munkái megjelentek a fentnevezett „Kochbe Jiczchak“ folyóiratban, azonkívül a következő folyóiratokban „Hamagid“- , „Hamwaszer“- , „Haschachar“- , „Haibri“- , „Hachabaczezet“- , „Oczár-Haszifrot“- és az általam kiadott „Jeschurun“-ban. E munkák részint eredetiek, részint oly remek fordítások, melyek az eredetiekkel vetélkednek.

Midőn a megdicsőült 1843-ban a bonyhádi jesibától Miklóstra hazaérkezett; Ungar Jakab, Bacher Adolf és Janovitz Simon által Miklóson megalakult „kultur egyesület“-ben, hol a fiatalság részére zsidó tudományos előadások tartattak, élénken részt vett becses előadásaival. Ezen előadásain megjelent Miklósnak apraja és nagyja, ezt úgy értem, hogy a talmudistáknak és a közönségnek azon része is, mely intelligenciával birt. Megjegyzendő, hogy akkor ez utóbbi osztályhoz Miklósnak egész közönsége számítható volt.

Nem lehet ezen sorok feladata a megdicsőült életének egyes mozzanatait itt leírni, hanem azt tartom szükségesnek felemlíteni, hogy a megboldogult 1848-ban Tedeskó Hartwig bájos és művelt leányát, Dorottyát vette nőül, a ki életének leghűbb társává lett és gyermekeik nevelésére oly jótékony befolyást gyakorolt, hogy azok azon társadalmi állást, melyet most elfoglalnak, részben neki köszönik. Házassága után kereskedői pályára lépett, később gazdászattal foglalkozott és 1873-ban a pesti izr. hitközség pénztárnoka lett, mely nehéz hivatal, majdnem élete végéig a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel töltötte be.

Azon főntemlített folyóiratokban megjelent munkákon kívül még megjelent tőle 1860-ban „Jojachin“ Philippsontól; 1870-ben „Náthán hachocham“ „a bölcs Náthán Lessingtől. 1878-ban, mikor a Miklóson kiütött tűz a zsidó községet majdnem elpusztította, egy kötet költemény „Muczol meés“ és 1881-ben „Melech ewjon“ szintén eredeti és fordított költemények.

Aki azt hiszi, hogy ezen felemlített óriási munkákkal a megdicsőültnek tevékenysége ezen a téren ki volna merítve, az téved, mivel a boldogult Bacher úgy felekezetünkben, mint szeretett hazánkban előfordult szomorú vagy örvendetes eseményeknél érzelmeinek hű tolmácsolója volt. Ezen dolgozatokat itt egyenkint felsorolni teljes lehetetlenség. „Édes a munkásnak álma“ Pred. 5, 11. A megdicsőült Bacher barátunknak emléke élni fog Izraelben, míg az fennmarad, és annak fennmaradása Malaki prófétánk által ezen jóslatában bizto-

síttatott: „Mert én örökkévaló nem változom, és ti Izrael fiai nem fogtok megszűnni.

שבח מגדול עון ותפארה נדרה, אתה למנוחה ואנחנו לאנחה!

Kelt Budapesten, 1891. november hó 17-én.

Pollák Kaim, fõv. tanító.

EGYLETI ÉLET.

Árvaalapunk.

Tekintetes Elnökség!

A nagyszalontai izr. iskola növendékei a felállítandó orsz. izr. tanító-árvaház javára f. hó 1-én egy műkedvelői gyermek-előadást tartottak. Az előadás 34 frt 56 krt jövedelmezett, mely összeget ezennel van szerencsénk a tek. Elnökségnek azon tiszta szivból eredő óhajjal beküldeni, hogy ezen nemes terv minél előbb valósuljon. Maradtunk

Nagy-Szalontán, 1891. évi nov. hó 4-én
hitrokoni üdvözlettel

Ringwald Adolf,
igazg. tanító és egyes. tag.

Hoffmann Lajos,
hitk. jegyző.

Schwarcz Jakab,
isk. elnök.

Az „Orsz. magy. izr. tanítóegyesület“ tekintetes Elnökségének
Budapest.

Van szerencsénk mellékelve a f. évi május hó 29-én hozzánk beküldött gyűjtőívet ezennel tisztelettel visszaszármatatni azzal, hogy hitközségünk „a magy. zsidó tanítók árva alapoz“ mint pártolótag hozzájárul és küldjük mai postával postautalványon az első 5 frt hozzájárulást.

Midõn kérjük a beküldött pénz vételérõl bennünket értesíteni, kívánjuk, hogy nemes törekvésüknek teljes sikere legyen és mi hamarább az eléjük tüzött cél elérhessék.

Kelt Ó-Becsén, 1891. november hó 25-én.

Grün Ignác, hitk. jegyző.

Pillischer Mór, hitk. elnök.

Kimutatás a november havi gyűjtés eredményérõl.

	Alapító - tagságdíj frt	Pártoló tagdíj évenként fét	Adakozás az árva- alpra frt
Schlosz Lajos, Zablya, gyűjtése	—.—	—.—	1.—
Izr. hitközség, Szigetvár	—.—	5.—	—.—
Adler Simon, Budapest, gyűjtése	—.—	—.—	28.40
Blumschein Lipót, Esztergom, gyűjtése (dr. Horn Károly 1 frt, Schlesinger Lajos 50 kr.)	—.—	—.—	1.50
Guttmann Zsigmond, Budapest, gyűjtése	—.—	—.—	10.—
Klingenberg Jakab, Pécs, az „Auto-da-Fék Magyar- országon“ című munka tiszta jövedelme	—.—	—.—	37.—
Schwarcz Miksa, Bolesó, ...	—.—	—.—	1.—
Schwarcz Jakab, isk. elnök, N.-Szalonta, egy gyer- mekelőadás tiszta jövedelme	—.—	—.—	34.56
Hedrich es Strausz, Budapest, (Reif gyűjtése) ...	50.—	—.—	—.—
Karsai Ignác, Budapest, (Reif gyűjtése)	50.—	—.—	—.—
Rechnitz Adolf, B.-Bányán, gyűjtése ...	—.—	—.—	10.30
Reisz Izsák, Domony	—.—	—.—	1.—
Bátori Sándor, Irsa, gyűjtése	—.—	—.—	17.60

	Alapító tagsági díj frt	Pártoló tagdíj évenként frt	Adakozás az árva- alpra frt
Brüll Soma, Gelse, gyűjtése	—.—	—.—	4.40
Izr. hitközség, O-Becse	—.—	5.—	—.—
Dr. Eisler Mátyás rabbi, Kolozsvár	—.—	—.—	5.—
Összesen ...	100.—	10.—	151.76

A gyűjtés eddigi eredménye: Alapító-tagoktól 1550 frt. Új pártoló-tagoktól 423 frt. Adományok az árvaalpra 5204 frt 76 kr. Főösszeg 7177 frt 76 kr.

A központi választmánynak november 19-én tartott üléséről szóló jegyzőkönyv közzététele a jövő számra maradván, a lefolyt ülésről egyelőre felemlítendőnek tartjuk Schön Józsefnek egy előbbi jegyzőkönyvre tett — s a választmány által el is fogadott — következő megjegyzését:

Minden félreértés kikerülése végett a múlt ülés jegyzőkönyvéhez pótlólag hozzáfűzni óhajtja, hogy a) Csajági Béla alelnök leköszönése annak idején egyedül a dr. Zsengeri ügyből kifolyólag történt; b) említett jegyzőkönyv azon passusának, melyben Csajági a leköszönést visszavonva igéri további buzgó működését, az előzménye teljesen hiányzik, a mennyiben ez csak válasz volt azon üdvözlő beszédre, melylyel őt az elnök a választmány nevében fogadta, melyben tisztségének további viselésére felkérte s őt a dr. Zsengeri részéről történt támadás daczára is a választmány bizalmáról és tiszteletéről biztosította.

1891-ik évi november hóban tagdíjat fizettek:

	frt		frt
Ausch Adolf, Brezova	2.—	Presser József, Budapest	2.—
Barta Lajos, Losonez	4.—	Reisz Izsák, Domony	2.—
Bernhard Mór, Trencsén	4.—	Révai Miksa, Keszthely	4.—
Blau József, Szilágy-Somlyó	2.—	Révész Márton, Szombathely	4.—
Brüll Soma, Gelse	3.60	Rosenstein Adolf, B.-Gyarmath	4.—
Dallos Mór, Budapest	2.—	Rechnitz Adolf, B.-Bánya	4.—
Deutsch Salamon, Ó-Becse	2.—	Schulhoff Lipót, Ó-Moravicza	2.—
Deutsch Mór, Szenicz	4.—	Schwarz Miksa, Bolesó	4.—
Fürst Samu, B.-Földvár	4.—	Singer Adolf, B.-Gyarmath	4.—
Feldmann Samu, Tolna	2.—	Stern B. Ferencz, Tápió-Szele	2.—
Groszmann Mór, S.-A.-Ujhely	2.—	Szabó Lipót, Szécsény	3.—
Grünberger Lipót, Budapest	4.—	Szép Lipót, Veszprém	4.—
Guttman Mór, S.-Szelőcze	4.—	Szögyi Gusztáv, Zsolna	4.—
Hirschler Dávid, N.-Vázsony	2.—	Tauszig Mór, Gyöng	4.—
Klein Jakab, Tasnád	1.—	Weisz Gábor, Pécs	4.—
Kleinwald Lipót, Ó-Becse	2.—	Weisz Gerzson, Fogaras	4.—
Klingenberg Jakab, Pécs	4.—	Weisz Jakab, Unin	2.—
Krausz Jakab, Veszprém	4.—	Weisz Pinkász, K.-K.-Halas	2.—
Kulka Dávid, Orosztony	4.—	Weisz Samu, Kis-Hegyes	2.—
Löwinger Károly, Nyitra	2.—	Weiszberger Fülöp, Perjámos	2.—
Neufeld Gusztáv, Érsekújvár	2.—	Wolf Ármin, Budapest	2.—
Neumann Ármin, Arad	4.—	Zeisler Mór, Alberti-Irsa	4.—
Offenberger Salamon, Mocsonok	4.—	Összesen	137 frt 60 kr.

Számos budapesti tagok befizetett díjainak nyugtázását térszüke miatt csak a jövő számban fogjuk kimutatni.

Budapest, 1891. október 30-án

Tolnai J. Béla, egyes. pénztáros.

V E G Y E S E K.

Figyelmeztetjük egyesületünk tisztelt tagjait, hogy alapszabályaink értelmében mindazok, kik az 1891. év alatt tagsági díjakat nem fizettek, illetőleg f. évi december 31-én egy évi tagsági díjjal hátralékban maradtak, tagoknak többé nem tekintetnek és közlönyünk jövő évi januári száma már meg nem küldetik nekik. A tagsági díjakat kérjük az egyesületi pénztáros urhoz (VII., Óvoda-utca 5. sz.) küldeni.

A mit hihetetlennek tartottunk, az megtörténik Pápán. Az ottani orth. hitk. iskolaszéke a tanítótestület és a község tetemes részének határozott kívánása ellenére, nem akarja megengedni, hogy a bibliát magyarra fordítsák. Az ottani lapok már szóvá tették az ügyet, s az iskolaszéket magyarelles érzelmekkel vádolják. Mi távol vagyunk attól, hogy az iskolaszéket ily súlyos váddal illessük. De mi lehet hát az ódiózus ügynek pszichológiai oka? Előítélet, vagy a régihez való ragaszkodás? Nem, mert hiszen értelmes emberek. A német nyelv érdekében bizonyosan nem teszik. Mert különben a héberre fordított időt felényire redukálnák és a nyert időt a német nyelvre fordítanák, emigyen is kétszer akkora eredményt érnének el a héberben mint eddig, mert idegen nyelvet idegen nyelvre fordítani absurdum. Legvalószínűbb, hogy egy-egy tanító érdekében teszik, ki talán a magyar nyelvben járatlan, s nem képes a bibliát magyarra fordítani. Ez látszólag igen humanus eljárás, de igen rosszul van alkalmazva. Itt egy nagy elv forog szóban s eltekintve, hogy a hol a közügy kívánja, a személyes érdekek háttérbe kell szorulnia, könnyen lehetne oly megoldást találni, hogy az illető tanító anyagi érdekei csorbát nem szenvednének. Alkalmazzák azt a német nyelv tanítására. Reméljük, hogy ha az iskolaszék a kérdést higgadtan fogja mérlegelni, vissza fogja vonni a határozatot, mely oly sok félreértésekre ad okot, s a tanítóknak már véghetetlen sok keserűséget okozott. Örüljön, hogy van neki egy derék tanító-testülete, mely a kor követelményeit megértvén, az ügyért exponálja magát.

Bibliai szemelvények, első kötet. Zsoltárok, régi próféták (Ámosz, Hoseá, Ezsásás, Micha). A peszti izr. hitközség megbízásából szerkesztette: dr. Schreiner Márton, az orsz. izr. tanítóképző-intézet tanára. Budapest, pesti könyvnyomda-részvénytársaság. Ára 1 frt. E műhez néhány hét múlva egy pótfüzet fog megjelenni, mely héber nyelvtani vázlatot, a közlött szentírási részek héber szójegyzékét s az egész könyv tartalomjegyzékét magában foglalandja. E könyvről, mely a népiskola körén kívül esik, csak annyit jegyezzünk meg, hogy azt több kiváló tudós tanterve alapján egy jeles szakférfi írta. Kivánjuk, hogy a szerző nemes törekvése — kedvet ébreszteni a középiskolai ifjúságban a zsidó irodalom iránt — a kívánt sikert arassa.

Gyász-istentisztelet. Folyó hó 26-án az országos rabbiképző-intézet templomában megboldogult dr. Hirschler Ignác emlékére gyász-istentisztelet tartatott, melyen a gyászoló család, a tanári kar, a zsidó világ kitűnőségei s a tanuló ifjúság teljes számmal voltak jelen. A gyász-ünnepély 3 és fél órakor a Mincha imával, majd az ifjúsági karnak, a físzharmónium kíséretével néhai Friedmann főkantor „Ha az Isten kedveseinket“ című szívreható énekével vette kezdetét, melynek utána dr. Weisburg Gyula tartalmas emlékbeszédében elmélyedt a nagy halott nagy életének méltatásába, rajzolva őt, mint zsidót, mint embert, hazafit és tudóst. Feltűntette Hirschlernek, az embernek, szeretetteljes lelkületét, a tudós s közélet emberének odaadását az összesség érdekei iránt, honszeretetét és a belőle fakadó tiszta szabadságvágyat. Főképp pedig kiemelte azon államférfiúi tapintatot, a messzire és mélyre való tekintetet, melyet a zsidóság szervezésében tanusított, midőn a közönyösökhöz lelkesedést öntenie, a túlbuzgalmat mérsékelnie kellett. A mintegy 1/2 óráig tartó beszédet Lazarus, a pesti hitközség

főkántora által énekelt „Él mole rachamin“, majd „Jehi roczaun“ kísérvé című imák követték, melynek utána a gyászünnepély „Olenu“ zárímával végződött. S....r.

Beküldetett. Fali térkép Palesztináról, héber és német betűs helynevekkel, számos történeti és földrajzi jegyzetekkel (német nyelven). Hossza 119 cm., szélessége 106 cm. 10 lapon, színezve, mindennemű zsidó tanintézet, valamint házi használatra rendezte Löwy Márkus Pozsonyban. Harmadik bővített és javított kiadás. Ára 2 frt 25 kr., vászonra ragasztva 2 frt 75 kr. Megrendelhető a szerzőnél Pozsonyban, és minden könyvkereskedésben.

Hymen. F. hó 8-án vezette oltárhoz Lusztig Mihály dévaványai tanító ur Dévaványán Schäffer Aranka kisasszonyt, ugyanottani tanítónőt. — F. hó 29-én tartotta esküvőjét Adler Simon ur, a siketnéma-intézetének tanára s választmányunk ügybuzgó tagja, Schlesinger Sándor urnak, a helybeli részvénytársaság cégvezető leányával, Sarolta kisasszonnyal. Ez esküvő nagy és diszes közönség jelenlétében ment végbe. Dr. Kohn Sámuel hitszónok ur emelkedett szellemű beszédében méltatta a vőlegény nemes jellemét és kitűnő működését a siketnémák nevelése terén, valamint a menyasszonynak előkelő nevelését. — Hegyi Ignác zkar- és tagtársunk Hajdu-Nánáson eljegyezte magának Danczinger Simon ottani hittanító ur leányát, Janka kisasszonyt. — Szabó (Spitzer) Adolf jászberényi tanító, egyesületünknek rendes tagja jegyet váltott Weisz Mari kisasszonnyal, ugyanazon hitközség tanítónőjével. — Netter Rózsa k. a. tagtársunkat az izr. siketnémák orsz. intézetének derék tanítónőjét Budapesten, ki gyűjtése által árvaalapunkat is gyarapította, eljegyezte Feiner Dávid kereskedő Gyöngyösről. — Szívünk mélyéből kívánunk állandó boldogságot az új hitveseknek és jegyeseknek.

Az Auto-da-Fék című könyvért fizettek november hóban: Rechnitz A. igazgató, B.-Bánya 4 frt 20 kr., Auspitz Adolf igazgató, Nagy-Várad 7 frt 80 kr., Pfeifer Mór igazgató, Pápa 10 frt., továbbá fizettek 60—60 krt: Sternlicht Vilmos, Wohl Hermann, Deutsch Bertalan, Laufer Manó, Bartha Lajos, mindannyian Losonczon. Mai kimutatás összege 25 frt. — Tisztelettel kérem a illető érdemes kartárs urakat, hogy a hátralékokat mielőbb hozzám küldeni méltóztassanak. Pécs, 1891. november hó 15-én. Kitűnő tisztelettel *Klingenberg J.*

A tótok otthonáról Árvamegyében című néprajzi, 226 oldalra terjedő művet tanítóknak s a néprajzi társaság tagjainak 1 frtéért adom. Rendes ára 1 frt 20 kr. Tisztelettel *Nagy József* Turdossinban. (Valóban csekély ár ily hasznos s érdekes könyvért. Szerk.)

Az Athenaeum Kézi Lexikona. A tudományok enciklopédiája különös tekintettel Magyarországra. Szerkeszti dr. Acsády Ignác z. Harmadik füzet. Budapest, 1891. A közhasznú vállalat harmadik füzete pontosan megjelent s újabb tanúságot tesz egyrészt a buzgalomról és szakavatottságról, melylyel készül, másrészt a kiadótársulat áldozatkészségéről. A jelen füzetben ugyanis három önnáló melléklet van. Az egyik műlap az emberi test alkatrészeit tünteti föl; a harmadikon pedig a vegyes házi királyok, köztük a Hunyadiak és Zápolyaiak családfáit adja öt külön csoportban. A szöveg maga az Arany és Ázsia közti dus 'anyagot öleli föl tervszerűen, a tárgy fontosságához mért terjedelemben feldolgozva. Az arannyal kezdő cikkek száma valami hetvenre megy, az Attila cikké tizre. E füzetben is tulnyomók a magyar cikkek; terjedelmök nagysága és tárgyuk fontossága szerint említhetők a történelemből az Árpád, Árpádház, Attila-cikkek, Avarok, a földrajziakból Ausztrália, Ausztria, Ázsia, Atlanti-Óceán, Atoll stb., a természettudományiakból az Árpa, Ásvány, Ásványtan, Ásványtani intézet, Ásványvizek, melyek felölelik az egész magyar anyagot s hazai

viszonyainkról teljes tájékozást adnak. Igen gazdag a füzet műszaki és technológiai cikkekben s mind olyan cikkek, melyek főfontosságú hazai ügyekről adnak tájékozást s melyek nagyban emelik a Kézi Lexikon gyakorlati hasznavehetőségét. El lehet róla mondani, hogy minden füzetében szebb és jobb lesz s mind jobban megérdemli a közönség támogatását. Negyven füzetben a vállalat be lesz fejezve. Egy füzet ára 30 kr. Legcélszerűbb előfizetési módozat 10 füzet árának előzetes beküldése akár az Athenaeum könyvkiadóhivatalához, akár bármely hazai könyvkereskedéshez.

Értesítés és kérelem. Van szerencsém igen tisztelt kartársaimat értesíteni, hogy a „Rend s Illemszabályok Értesítővel” című könyvecském tizedik kiadása már megjelent. Egy példány ára, hátul vászonkötéssel: 10 kr. és a t. kartárs uraknak következő árleengedést nyújtok: 100 példány 30%, 200 példány 40%, azonfelül 45% árendedélyt. Több kedvezményt nem adhatok, mert minden eladott példány után $\frac{1}{2}$ krt az izr. tanítók árvaháza javára adok, a miért minden példányhoz ellenőrzési jegy van mellékelve, melyet a kartárs urak egyesületünk pénztárosához sziveskedjenek beküldeni, kinél azokat készpénzben beváltom. Ha a tanító urak tekintetbe veszik, 1. hogy e könyvecske tartalma sokkal célszerűbb, mint más hasonló rendeltetésű havi értesítők és 2. hogy művecském bevezetése által nem csupán öreg kartársuk irodalmi vállalatát támogatják, hanem árvaházunk javát is előmozdítják, akkor remélhetem, hogy számos megrendelésükkel fognak megtisztelni. Mutalványpéldányt szivesen küldök bárkinek. S.-A.-Ujhely, 1891. október hóban. Kartársi tisztelettel

Singer Izráel.

SZERKESZTŐI POSTA.

N. J. (T—n.) Dr. Zsengerivel, nem polemizálunk. A vádakra, melyeket a lapok szerkesztője és a választmány egy része ellen emel, illetékes helyen fogunk felelni. Ön cikkének a jövő számban sorát ejtjük. — **K. J. (P—ett.)** Egyik kimutatását nem találjuk. Legyen szives azt újra beküldeni. — **R. A. (T—én.)** Iskolájában a szellőztetésről szakvélemény szerint utólagosan úgy lehet gondoskodni, hogy minden ablakba egy pléhforgót illesztenek. Az olyan egyszerű valami, hogy minden falusi bádogos el tudja készíteni. Vagy pedig, a mi már komplikáltabb, de célszerűbb, a mennyezetet közepén keresztül furják s a nyílásba szájával lefelé egy tölcseralaku csövet helyeznek, mely cső a padláson és tetőn keresztültörve jusson a szabadba. A cső vége lefelé konyul, hogy a tanterem védve legyen az eső ellen. — **S. J. (S. A.-U.)** Érdekes cikkének végét a jövő számban hozzuk.

KOHN ARNOLD

SIRKÓ RAKTÁRA

V., váczi körút 14. sz. (az Andrássy-úttal szemben)

ajánlkozik mindennemű **siremlékek** elkészítésére. — A cégnek 16 évi fennállása alatt szerzett jó hirneve kezeskedik arról, hogy a t. cz. megrendelő közönségnek úgy kivitelre, valamint jutányos árra nézve meg bir felelni.

Az üzlet szombaton és ünnepnapokon zárva van.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Hochmuth Abrahám. Gotteserkenntnis und Gottesverehrung als Lehr- und Handbuch zum Religionsunterricht 1 fl. 20kr.

— **Isten-ismeret és Isten-tisztelet.** A biblia és későbbi iratokon alapuló tan- és kézikönyv a vallás oktatására. II-dik olcsó kiadás..... 60 kr.

— **Mózes hit- és erkölostan** az elemi és felső népiskolák számára. Kivonat az „Istenismeret és istentisztelet“ című vallástani könyvéből, utmutatása és felügyelete mellett készítette Szép Lipót. Kötve ..... 30 kr.

Kapi Gyula. Dalkönyvecske a népiskola alsó osztályai számára. Második kiadás Füzve ..... 20 kr.

Kapi Gyula. Összhangzattani gyakorlókönyv. Zeneiskolák és tanítóképző intézetek számára.
I. Füzet. Füzve ..... 30 kr.
II. Füzet. Füzve ..... 40 kr.

Klingenberg Jakab. Magyar nyelv- és írástan. Helyesírási és irodalmi függelékkel. A népiskola V. és VI., valamint a polgári iskola I. és II. osztálya számára. Negyedik kiadás. Kötve 50 kr.

— **Gyakorlati német nyelvtan** kezdők számára.
I. rész: 4 kiad. Kemény kötésben 25 kr.
II. „ 2. kiad. Kemény kötésben 50 kr.

Löw Lipót Bibliai történet. Zsidó tanulók számára. Magyarra áttette Löw Tóbiás. Hetedik kiadás. Kötve..... 50 kr.

Lutter Nándor. Számítási példatár a népisk. szám. 5. átdolgozott kiadás.
Az I. osztály számára ..... 20 kr.
A II. „ „ ..... 20 kr.
A III. „ „ ..... 15 kr.
A IV. „ „ ..... 15 kr.
Az V. „ „ ..... 10 kr.
A VI. „ „ ..... 25 kr.

Szente József. Számítási szemelvények. — Ismétlő iskolások számára. Kötve 50 kr.

Valló Vilmos. Népiskolai olvasmányok a gazdasági chemia köréből. Füzve 60 kr.

Madzsar János. Magyar nyelvkönyv a német tannyelvű népiskolák számára.
I. köt.: A II. oszt. számára. 2. kiadás. Kötve ... 30 kr.
II. kötet: A III-dik osztály számára. Kötve ..... 40 kr.
III. kötet: A IV-dik osztály számára. Kötve ..... 30 kr.
IV. kötet: Az V. és VI. osztály számára. Kötve ..... 35 kr.

Magyar olvasókönyv német tannyelvű népiskolák számára. Szerzők Bakó S. Frühwirth K., Gruber J. és Posch L. Első rész: Az írva-olvasatató tanmód elvei szerint dolgozva. I. és II. tanfolyam Ötödik kiadás. Kötve ..... 30 kr.
Második rész, III. évfolyam. Harmadik kiadás. Kötve..... 30 kr.
Harmadik rész, IV. évfolyam. Második kiadás. Kötve ..... 40 kr.
Negyedik rész, V. és VI. évf. .... 50 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Kilenczedik javított kiadás. Kemény köt. 30 kr.

— **Hittan.** Az izr. népisk. felső osztályai számára. — 4-dik kiadás. Kötve 40 kr.

Bánhegyi Stefan. Ungarischer Kinderfreund. Ein Lern- und Lesebuch für die mittleren und höheren Klassen deutscher Volksschulen in Ungarn. — Vierte Aufl. Cart. .... 60 kr.

Fibel für den Schreib-Leseunterricht von Ludwig Posch, Karl Frühwirth und Wilhelm Kund. Cart. .... 25 kr.

Deutsches Lesebuch für Volksschulen von Joh. Polster, Karl Frühwirth, Ludwig Posch. I. Th. 2. Schuljahr Cart. 35 kr.
II. Theil, Drittes Schuljahr, cart. 55 kr.
III Theil, Viertes Schuljahr, cart 60 kr.
IV. Theil, Fünftes und Sechstes Schuljahr cart. .... 70 kr.

Klingenberg J. Deutsches Sprachbuch. Ein Leitfaden zur Behandlung des einfachen Satzes, mit einer Beigabe von Orthographie und Stilübungen. I. Theil. Für die dritte Volksschulklasse. Dritte verbesserte Auflage ..... 30 kr.
II. Theil Für die oberen Volksschulklassen (4. 5.) .... 40 kr.

Lutter Ferdinand Dr. Sbirka pootovednych prikladov pre národné skoly, Tretie, dla sustavy metrickej prepracované vydanie. Preložil Frantisek Lacko.
Sväzok I. .... 20 kr.
„ II. .... 10 kr.
„ III. .... 10 kr.
„ IV. .... 15 kr.
„ V. .... 25 kr.

Ziltz Moritz. Glaubenslehre für die unteren Klassen der isr. Volksschulen. Vierte verbesserte Auflage. Geh. .... 25 kr.

— **Glaubenslehre für die höheren Klassen der isr. Volksschulen.** Dritte vermehrte und verbesserte Aufl. Geh. .... 35 kr.

— **Hebräische Sprachlehre für isr. Volksschulen in zwei Cursen.** — Zweite Auflage. Geh ..... 40 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában

Budapesten megjelent:

Magyar olvasó- és nyelvképző könyv népisk. számára. Szerkesztette Szirmai J.
Az I. iskolaév. **Magyar „A. B. C.” és olvasókönyv.** Az elemi népisk. első oszt. számára. Kötve ..... 20 kr.
A II. iskolaév. **A lakóhely.** Magy. olvasókönyv a népiskolák II. oszt. számára Kötve ..... 30 kr.
A III. iskolaév. **A szülőföld** Magy. olvasókönyv a népiskolák III. oszt. számára Kötve..... 30 kr.
A IV. iskolaév ..... 50 "
Az V. és VI. iskolaév ..... 60 "

Deutsches Lesebuch für die Volks- und Wiederholungsschulen Ungarns. Von Jos.

Szirmai József. **Fali olvasóablak.** 11 tábla 1 frt.

Szirmai, Leop. Klein, Ad. Mayer.
Das I. Schuljahr. „Fibel“, III. Auflage gebunden ..... 25 kr.
Das II. Schuljahr III. Auflage geb. 30 kr.
Das III. Schuljahr II. Auflage geb. 40 "
Das IV. Schuljahr II. Auflage geb. 50 "
Das V. Schuljahr ..... 60 "
Das VI. Schuljahr ..... 70 "

A zsidó népiskolák számára szerkesztett kiadásból megjelentek:

A második iskolaév ..... kötve 30 kr.
A harmadik iskolaév ..... " 30 "
Das zweite Schuljahr ..... geb. 30 "
Das dritte Schuljahr ..... " 40 "
Das vierte Schuljahr ..... " 50 "

Szirmai József. **Német nyelvképzőiskola gyakorlati példákban.** Olvasás, nyelvtan és fogalmazás egyközpontu körökben
I. rész 2. kiadás kötve ..... 20 kr.
II. rész kötve ..... 20 "
III. rész kötve ..... 30 "

— **A túlterhelés és a Herbart-Zilleristák.** Füzve ..... 20 kr.

Ballagi Károly és Nagy László. Magyarország története. Kapcsolatban az általános történelem legfőbb vonásaival. Népiskolák számára. Huszonötödik kiadás. Kötve ..... 30 kr.

— **Földrajz** népiskolák számára.
I. évf. vagy a népiskola 4. oszt. tananyaga. 6. kiadás. Kötve. 20 kr
II. évf. vagy a népiskola 5. oszt. tananyaga. Negyedik kiadás Kötve 30 kr.
III. évf. vagy a népiskola 6. oszt. tananyaga. 3. kiadás. kötve ..... 25 kr.

Bánhegyi és Emerlozy Népiskolai tankönyv olvasmányokkal a magyarhoni népiskolák mindennapi és ismétlő iskolai számára. X. kiadás kötve 60 kr.
Tartalom: I. Embertan, II. Földleírás, III. Történelem (alkotmánytannal), IV. Természetrájtan, ásvány-, növény- és állattan, V. Természettan.

Bonyhai B. Irányadó az iskolában és az életben. Erkölcsi tanulságos könyvecske. A négy kiadást ért Népiskolai jutalomkönyv című munkája nyomán, a kor igényéhez alkalmazva. Füzve 30 kr

Csukási Fülöp és Schön József Zsidó hittan a szentírás elbeszélései kapcsán az őshéber eredeti szöveg alapján a legjelesebb értelmezők és fordítások egybevetésével. Első könyv: A népiskola felső osztályai, illetve a polgári és középiskolák alsó osztály számára,

II-ik bővített és javított kiadás. Füzve 80 kr. Második könyv: a polg. és középiskolák III. és IV. osztályai számára. Füzve 50 kr. Harmadik könyv: A polg. és középisk. IV. oszt. számára. Füzve 20 kr.

Csukási F. és Schön J. Kis biblia a zsidó ifj. számára. Az őshéber eredeti szöveg nyomán. Két részben. I. rész kötve 40 kr. II. rész kötve 60 kr., egy vászonkötetbe kötve 1 frt 20 kr.

— **A zsidók története,** különös tekintettel a magyar zsidók történetére. Füzve 1 frt 20 kr.

Erdődi János. Földrajzi vezérfonal iskolai és magánhasználatra. 5. átdolgozott kiadás, tizenöt térképpel. Füzve 50 kr.

Erdődi János. Földrajz a népiskolák felsőbb osztályi számára. Függelékül: Történelmi képek. 5. átdolgozott kiadás. Füzve ..... 25 kr.

Führer Ignác és Schön József. Módszeres nyelvtani példatár. Számos feladvánnyal. A népiskolák II. osztálya számára mondattani alapon. Kötve 20 kr., III. osztály számára kötve 25 kr., kötve IV. osztály számára 25 kr.

Gyürki Antal. Magyar polgári jogok és kötelességek rövid ismertetése. Kérdések és feleletekben. Hoffmann Mór által átdolgozott 4. kiadás. Kötve 25 kr.

Róth Samu. A természetrájt elemel. Felsőbb népiskolák számára 80 kr.

Udvarhelyi Gyula. Magyar nyelvtan felső népiskolák I. oszt. szám. Kötve 50 kr. II. osztálya számára. Kötve... 40 kr

Schlesinger Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károly-kaszárnya).

Az „Országos magyar izr. tanítóegyesület“
tagjainak névsora.

Alapító tagok.

<p>Adler Lajos, Budapest Baumgarten Fülöp, Budapest Beimel Jakab és fia, Budapest Hatvani Deutsch Bernát, Budapest 5 Deutsch J. József, Budapest Ehrlich Mózes, Budapest Freistädter Antal, Budapest Gomperz Zsigmond, Budapest Haas és Deutsch, Budapest 10 Herzfelder Emma, Budapest</p>	<p>Izr. nőegylet, Szolnok Izr. hitközség, Győr és Győrsziget Izr. nőegylet, L.-Szt.-Miklós Latzko és Popper, Budapest 15 Dr. Mayer Ármin, L.-Szt. Miklós báró Popper Armin, Bécs Schweiger Adolf, Budapest Ungar Benjámín, Ó-Moravicza Wodianer F. és fiai, Budapest</p>
--	--

Pártoló tagok.

<p>Abel Bernát, Budapest. Adler Gyula, Budapest Adler Henrik, Budapest Adler Ignác, Szolnok 5 Altstock Salamon és fia, Budapest Auspitz Adolf, N.-Várad Baumgarten Fülöp, Budapest Baumgarten Leo, Budapest Dr. Bacher Vilmos, Budapest 10 Dr. Banóczy József, Budapest Dr. Bárány József, Kecskemét Bárány Ignác, Tornócz Bischitz Salamon és fia, Budapest Bloch Mór, Budapest 15 Brachfeld Arnold, Budapest Brüll Henrik és fia, Budapest Deutsch Jakab, Budapest. Deutsch József, Budapest Deutsch Sándor, Budapest 20 Deitelbaum és Feldheim, Budapest Engel Lajos, Pécs Dr. Eisler Mátyás, Kolozsvár Dr. Ernyei Mór, Budapest Ehrlich Mózes, Budapest, 25 Feigenbaum József, Pálmafa Frankél H. és társa. Budapest Friedmann Ignác, Budapest Friedmann Márk, Homonna Glasner József, Budapest 30 Dr. Goldberg Rafael, Budapest</p>	<p>Dr. Goldziher Ignác, Budapest Heller G. és társa, Budapest Dr. Herzog Manó, Kaposvár Izr. hitközség, Ada 35 Izr. hitközség, Alsó-Kubin " " Barcs " " Besztercebánya " " Dombóvár " " Eger 40 " " Érsekújvár (con.) " " Érsekújvár (st. qu.) " " Győr " " Igló " " Jászberény 45 " " Kapuvár " " Léva " " Liptó-Szt.-Miklós " " Losonc " " Mátészálka 50 " " Miskolcz " " Moholy " " Mosony " " N.-Szt.Miklós " " Nagyvárad 55 " " Ó-Becse " " Orosháza " " Párkány " " Péczel " " Siklós 60 " " Siófok</p>
--	---

II.

	Izr. hitközség, Sopron	Dr. Perles Ármin, Pécs
	" " Szabadka	Dr. Pfeiffer Fülöp, Győr
	" " Szeged	95 Popper Armin, Budapest
	" " Szigetvár	Popper István, Budapest
65	" " Szolnok	Popper Sámuel, Budapest
	" " Vágújhely	Pollák Mór, Budapest
	" " Vác	Pollatschek Mór, Igló
	" " Za-Tapolcza	100 R iesz testvérek, Budapest
	Izr. nőegylet Igló	Rosenbaum Adolf, Budapest
70	" " Gyöng	S chlesinger Adolf, Budapest
	" " Nádudvar	Schmiedl Albert, Budapest
	" " Szarvas	Zim. Schwarz Ármin, Budapest
	K áldor Simon, Budapest.	105 Szalkai Schwarz J., Mátészalka
	Dr. Kayserling Miksa, Budapest	Schwarz Simon, Budapest
75	Kohn Arnold, Budapest	Schweiger Márton, Budapest
	Kohn Jakab, Budapest	Dr. Simon József, Budapest
	Dr. Kohn Sámuel, Budapest	Singer és Wolfner, Budapest
	Klein József, Marczali	110 Spitz Leó, Lócse
	Kornfeld Zsigmond, Budapest	Spitzer D. H., Budapest
80	Megyeri Krausz Lajos, Budapest	Spitzer Gerson, Budapest
	Krausz Mór, Budapest	Stern Samuel, Berlin
	L atzko és Popper, Budapest	Sternthal Adolf, Budapest
	Lederer Adolf, Budapest	115 Dr. Stiller Bernát, Budapest
	Leitner M. L., Budapest	T auszig Siegfried, Budapest
85	M áday János, Budapest	Trebitsch Ignác, Budapest
	Maerle Emma, Budapest	Trotzer Alajos, Budapest
	Modern és Breitner, Budapest	Dr. U llmann Fr.-né, L.-Szt-Miklós
	Munk Mór és társa, Budapest	120 Vitéz Manó, Vác
	Dr. Munkácsi Bernát, Budapest	W ahrmann Sándor, Budapest
90	N eumann Ede, N.-Kanizsa	Weiner Károly, Budapest
	Neumann Miksa, Budapest	Wertheimer József és fia, Budapest
	P olgár Simon, Szolnok	Weisz és Guttmann, Budapest

Rendes tagok.

	A beles Jónás, Vág-Szered	20 Baum Fülöp, Veszprém
	Adler Jakab, Pozsony	Baumgarten Sámuel, Győr
	Adler József, Pécsvárad	Baumgarten Simon, Miskolcz
	Adler Simon, Budapest	Baumhorn Ede, Szolnok
5	Alexander Mór, N.-Keresztur	Becher Jakab, Budapest
	Altmann Mór, Nagy-Kanizsa	25 Beck József, Budapest
	Apfel Albert, Galgóc	Beer Mór, Ada
	Ausch Adolf, Brezova	Bérczi Fülöp, Orosháza
	Anhalter Jakab, N.-Szt-Miklós	Berger Benő, Szegszárd
10	B ack Etelka Budapest	Berger J. Lipót, Budapest
	Dr. Bak Izrael Budapest	30 Berger Vilmos, Sárbogárd
	Dr. Balogh Ármin, Budapest	Berkovits Albert, Z.-Szt-Gróth
	Bányai Jakab, N.-Becske	Berkovits Károly, Margitta
	Bárd Rezső, Budapest	Berhardt Mór, Trencsén
15	Barna Jónás, Budapest	Biedermann Ad., Berettyó-Ujfalu
	Barta Lajos, Losonc	35 Blau József, Sz.-Somlyó
	Bassó Vilmos, Baja	Blau Mór, Nagy-Magyar
	Bátori Sándor, A.-Irsa	Bleier Izsák, Miskolcz
	Baum Ármin, Perbete	Blitz Sámuel, Érsekújvár

- Blum Salamon, Ujverbász
 40 Blumschein Lipót, Esztergom
 Bodroghi Ignác, Mélykut
 Bogner Iakab, Vác
 Bonis Menyhért, Tolcsva
 Bonyhádi Miksa, Szempcz
 45 Borsódi Miksa, Ürmény
 Böhm József, Kisbér.
 Braun Dávid, Györsziget
 Braun József, T.-Földvár
 Braunberg Manó, Zsolna
 50 Brenner Henrik, Drietoma
 Brett Mór, B.-Gyarmath
 Brody Ármin, Pomáz
 Brüll Soma, Gelse.
 Bricht Nándor, Rózsáhegy
 55 Bún Samu, N.-Kanizsa
 Buchsbaum Lipót, Pápa
 Buxbaum Henrik, Pozsony
 Csajági Béla, Budapest.
 Csukási Fülöp, Budapest.
 60 Czitrom Jakab, Belényes
 Czukermann Jakab, Giralt
 Dallos Mór, Budapest
 Deutsch Dávid, Lakompak
 Deutsch Imre, Ürmény
 65 Deutsch Mór, Szenicz.
 Deutsch Salamon, Ó-Becse
 Décsi József, Érsekújvár
 Diamant Fülöp, N.-Becskekerek
 Dobó Miksa, Oszlány
 70 Donáth Ármin, Trencsén
 Eckstein Lipót, Salgó-Tarján
 Elsas Manó, L.-Rózsáhegy
 Engel Adolf, Budapest
 Engländer Mór, Kassa
 75 Erdélyi Lipót, Nyitra
 Ehrenfeld Miksa, Vác
 Fantus Czeccilia, Baja
 Fejér Lipót, Szécsény
 Felmayer Mór, Budapest
 80 Fischer Ferencz, Földes
 Fischer Ignác, Nyitra
 Fischer Lipót, Luki
 Fischer Márk, Budapest
 Fischer Mór, N.-Becskekerek
 85 Fischer Mór, H.-Nádudvar
 Fischer Mór, Szathmár
 Fischhof Márk, Heves
 Fleischmann Adolf, Döbrököz.
 Fleischmann Izrael, Zsámbék
 90 Fleischner Lipót, B.-Bánya
 Feldmann Samu, Tolna
 Flesch Miksa, Budapest
 Földesi Joákim, Budapest
 Frank Nátán, Ákos
 95 Frankl Miksa, Farkasd
 Frankfurter Eugenia, Baja
 Freund Bernát, N.-Becse
 Fried József, Trencsén
 Friedmann Adolf, Ungvár
 100 Friedmann József, Radosócz
 Friedmann Miksa, Vágsellye
 Füzi Márk, L.-Szt-Miklós
 Füredi Ignác, Budapest
 Füst Samu, B.-Földvár
 105 Füst Győző, Nyitra
 Gang Lajos, N.-Megyer
 Geiger Miksa, Esztergom
 Gerő Viktor, Budapest
 Gerlóczy Gyula, Baja
 110 Gettler Ignác, Mezőtúr
 Goldberg Majer, Budapest
 Goldberger Simon, Miskolcz
 Goldstein Jakab, Kalocsa
 Goldstein Simon, Nagy-Ripény
 115 Gömöri Ármin, Kaposvár
 Gottlieb Márk, Ungvár
 Graf Adolf, Érsekújvár
 Grossmann Adolf, Trencsén
 Grossmann Mór, S.-A.-Ujhely
 120 Grün Jakab, Paks
 Grünberger Fülöp, N.-Becse
 Grünberger Izsák, B.-Topolya
 Grünberger Lipót, Budapest
 Grünberger Manó, Léva
 125 Grünfeld Izsák, Budapest
 Guttmann Ábrahám, Galgóc
 Guttmann Mór, S.-Szelőcze.
 Győri Adolf, Budapest
 Györky Károly, Apatin
 130 Haas Ármin, M.-Berény
 Haas Mór, Péczel
 Hacker Boriska, Budapest
 Hahn Adolf, Pozsony
 Hahn Dávid, Pozsony
 135 Halász Náthán, Budapest
 Handelsmann Leó, Szabadka
 Havas Bertalan, Siófok
 Havas Károly, Rév-Komárom
 Hegyi Ignác, Hajdu-Nánás
 140 Heilpern Benő, D.-Szerdahely
 Heimann Kálmán, N.-Palánka
 Heller A. Lipót, Czabaj
 Hermann József, Mátészalka
 Herz Bernát, Kis-Jenő
 145 Herzfeld Jakab, Tata
 Herzfeld Fülöp, Vészlő

IV.

- Herzfeld Lipót, Pápa
 Hertzka Gusztáv, Budapest
 Hertzka János, Budapest
 150 Herczka Henrik, Duna-Mócs
 Hirschler Dávid, N.-Vázsony
 Hirsch Adolf, Mezőtur
 Hoch József, Pécs
 Hochberger Adolf, Bossác
 155 Hochenberg Vilmos, N.-Bicse
 Hoffmann Mór, N.-Kanizsa
 Holländer Áron, Ó-Gyalla
 Holzmann Ignác, B-Petrovác
 Horn Lipót, Báth
 160 Horn Samu, Vidipusztá
 Horovitz Samu, Melsicz
 Horovitz Jakab, H.-M.-Vásárhely
 Horovitz Simon, Budapest
 Huszerl György, Lugos
 165 Jellinek Márk, Paks
 Kálmán Mátyás, Turkeve
 Kanitz Zsigmond, Bölcse
 Kárpáti Manó, Szigetvár
 Katz Henrik, L.-Szt.-Miklós
 170 Kaufmann József, Budapest
 Keleti Vilmos, Budapest
 Kellert Lajos, N.-Kanizsa
 Kellner Ignác, Siklós
 Kircz József, Budapest
 175 Klauber Jónás, Kecskemét
 Klein Adolf, Petrovoszello
 Klein Ármin, Ujkécske
 Klein Jakab, Tasnád
 Klein Izráel L., Ada
 180 Klein Lipót, Vágújhely
 Klein Mór, Radosna
 Klein Salamon, Kőrös-Ladány
 Klein Gábor, Kun-Félegyháza
 Kleinwald Lipót, O-Becse
 185 Klingenberg Jakab, Pécs
 Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely
 Kohányi Sámuel, Budapest
 Kohn Ármin, Spácza
 Kohn Bernát, Zimony
 190 Kohn Jenő, Kőrmend
 Korányi József, Pruszká
 Kohn Lajos, Baja
 Kohn Miksa, N.-Bajom
 Kohn Mór, Pécs
 195 Kohn Salamon, Pest-Vadkert
 Kohn Simon, Miskolc
 Kohn Izidor, Zala-Tapolcza
 Kohn Ede, Varannó
 Kohn Simon, P.-Födemes
 200 Kron Mór, Veszprém
 Kondor Ignác, Budapest
 Kondor József, N.-Kanizsa
 Kornfeld Gyula, Budapest
 Kornhauser Simon, Késmárk
 205 Kornstein Ignác, Högyész
 König Mór, D.-Szerdahely
 Kramer Miksa, Vác
 Krausz Ármin, Csorna
 Krausz Bernát, Kula
 210 Krausz Jakab, Veszprém
 Krausz Simon, Miskolc
 Krausz Vilmos, Galantha
 Krausz Salamon, [redacted]
 Krausz József, Na [redacted]
 215 Krausz Miksa, [redacted]
 Krauszné (Frank [redacted]
 Kanizsai Mór, Czfier [redacted]
 Kaiser József, Zimony
 Kulka Dávid, Orosztony
 220 Kuttner Miksa, Budapest
 Kürz Lipót, Trencsén
 Kohn Vilmos, Pest-Vadkert
 Lackner Mór, Eger
 Láczer Samu, Czepléd
 225 Laufer Lajos, Paks
 Lederer Ábrahám, Budapest
 Lederer József, Soroksár
 Leitersdorfer József, L.-Rózsahegy
 Leitner Samu, Homonna
 230 Lehner Lipót, Budapest
 Leszlauer Róza, Kapuvár
 Lévi Izor, B.-Topolya
 Lewi Náthán, Farád
 Liebermann Samu, Sáropatak
 235 Lipscher Jakab, Zsámbék
 Löffler Jónás, N.-Becske
 Löwenbein Adolf, Abauj-Szina
 Löwenstein Paula, Veszprém
 Löwinger Mór, N.-Appony
 240 Löwinger Mór, Sárvár.
 Löwy Gyula, Nagy-Salló
 Löwy Mór, Igló
 Löwy Sámuel, Derecske
 Lustig Emma, Budapest
 245 Lustig Mihály, D.-Ványa
 Lustig Sussmann, Budapest
 Luchs Ármin, Varannó
 Maislis Ferencz, Budapest
 Dr. Málnai Mihály, Budapest
 250 Mandl Bernát, Budapest
 Margarethen Izrael, Ungvár
 Marczali Mór, Szigetvár
 Menczer Ignác, Hidaskürth.
 Mendl József, Párkány
 255 Mendl Lajos, Budapest
 Misner Rozália, Dombóvár

- Mergenstern J., Budapest
 Munk Béla, Trencsén
 Müller Adolf, Budapest
 260 Nagy József, Turdossin
 Natonek Dezső, Vác
 Neufeld Ármin, Zólyom
 Neufeld Gusztáv, Érsekújvár
 Neufeld Ignác, Ibrány
 265 Neufeld Manó, Budapest
 Neuberger Lipót, N.-Szombat
 Neumann Ármin, Arad
 Neumann Vilmos, Tiszabeő
 Nuszbaum József, Pápa
 270 Oblatt Mór, Budapest
 Offenberger Salamon, Mocsonok
 Ornstein Salamon, Jászberény
 Ózer Zsigmond, Budapest
 Österreicher Mór, Pápa
 275 Österreicher Adolf, Szigetvár
 Pauker Lipót, N.-Szt.-Miklós
 Pfaufeder Márk, Illava
 Pfeiffer Ignác, N.-Várad
 Pfeiffer Mór, Győr
 280 Pfeiffer Mór, Pápa
 Polacsek Mór, Stomfa
 Pollák Adolf, Tornócz
 Pollák Albert, Pozsony
 Pollák Jakab, Endrőd
 285 Pollák Kaim, Budapest
 Pollák Samu, N.-Zombor
 Pollak Károly, Igal (Somogy m.)
 Pollak Ármin, Várpalota
 Popper Mór, Tr.-Teplitz
 290 Popper Lajos, Rohrbach
 Presser József, Budapest
 Priesner Ignác, N.-Surány
 Raab Albert, Vágveése
 Raab Dávid, Karczag
 295 Radó Vilmos, Budapest
 Ranschburg Ad., Czegled
 Rauch Lipót, Csurgó
 Rechnicz Adolf, B.-Bánya
 Redlich Mór, Boldogasszony
 300 Reif Jakab, Budapest
 Reichenthal Ármin, Téth
 Reimann Mór, A.-Kubin
 Reisz Izsák, Domony
 Reisz Lipót, A.-Maróth
 305 Reitzer Ignác, Jankovác
 Révai Miksa, Budapest
 Révai Miksa, Keszthely
 Révész Márton, Szombathely
 Richtmann Samu, Szentés
 310 Riedner Henrik, N.-Surány
 Rosenberg Jakab, B.-Sz.-Mihály
 Rosenberg M. Dávid, B.-Topolya
 Rosenberg Sámuel, Mátészalka
 Rosenstein Adolf, Bal.-Gyarmsth
 315 Rosinger Márton, Miskolcz
 Roth Ede, Mosony
 Rotter Salamon, Budapest
 Ringwald Adolf, N.-Szalonta
 Sági Alajos, Szatmár
 320 Sági József, Kisbér
 Sasvári Béla, Pécs
 Schächter Károly, Gyórsziget
 Scheer Bernát, Baja
 Schichtanz Ármin, Budapest
 325 Schiff Adolf, Szarvas
 Schindler Lipót, Pozsony
 Schlesinger Ármin, Erd
 Schlesinger Armin, Miskolcz
 Schlesinger Ignác, N.-Bajom
 330 Schlesinger Lipót, Makó
 Schlesinger Vilmos, Mosdós
 Schlésinger Béla, Gige
 Streisinger Sándor, B.-Gyarmat
 Schloss Lajos, Zsablyán
 335 Schmolka Salamon, Cservenka
 Schneider Jakab, S.-A.-Ujhely
 Schön Ármin, Galgóc
 Schön Bernát, Gyórsziget
 Schön Dávid, Budapest
 340 Schön József, Budapest
 Schön Mór, S.-A.-Ujhely
 Schorr Ármin, Pápa
 Schönberger Mór, Szenicz
 Schönbrunn Márk, Miskolcz
 345 Schulhof Lipót, Ó-Moravica
 Dr. Schreiner Márton, Budapest
 Schusdek Sándor, N.-Bicse
 Schwarz Gyula, Tardosked
 Schwarz Ignác, Nyitra
 350 Schwarz Károly, Barcs
 Schwarz Lipót, Kassa
 Schwarz Márk, Vác
 Schwarz Miksa, Bolesó
 Schwarz Mór, Budapest
 355 Schwarz Sámuel, Veszprém
 Schwarz Jakab, Besztercebánya
 Seltmann Lipót, Párkány
 Silberstein Ede, Mosóc
 Singer Adolf, B.-Gyarmat
 360 Singer Izráel, S.-A.-Ujhely
 Singer Náthán, Bosác
 Spitzer Adolf, Apostag
 Szabó Adolf, Jászberény
 Spitzer Ignác, Battonya
 365 Spitzer József, Baja
 Spitzer Lajos, Jánosháza

Spitzer Mór, Zalabér
 Sproncz Dávid, Miskolcz
 Stark Ármin, Feketehegy
 370 Stark Mór, Szenicz
 Steinberg Zsigmond, Paks
 Steiner Dávid, Babocsa
 Steiner Ignác, Léva
 Steinhardt Márk, Makó
 375 Steinitz Gyula, Luki
 Steinwurtz Ignác, N.-Perkáta
 Steckler Samu, Baja
 Stern Ábrahám, Budapest
 Stern Adolf, Moholy
 380 Stern Ármin, Olaszi-Liszka
 Stern Dávid, Dombóvár
 Stern Izidor, Maiss
 Stern Jakab, Kassa
 Stern Mór, Budapest.
 385 Stern Ferencz, Tápió-Szele
 Stier Ignác, Mosony
 Stöckelmacher B., Budapest
 Strausz Zsigmond, Zala-Tapolcza
 Stricker Simon, Baja
 390 Sugár Mór, Kaposvár
 Schäfer Lipót, Békés
 Schischa Adolf, Pápa
 Süss Ármin, Högyész
 Szabó Lipót, Szécsény
 395 Szalai Dávid, Budapest
 Szántó Ede, Szabadka
 Szántó Eleázár, Budapest
 Szántó Ede, Baja
 Szép Lipót, Veszprém
 400 Szilágyi Mór, Orosháza
 Szilágyi Nándor, Kassa
 Szimányi Adolf, Puchó
 Szirmai József, Vágújhely
 Szontágh Jenő, Szolnok
 405 Szögyi G. Vilmos, Győr
 Szögyi Gusztáv, Zsolna
 Szögyi Ignác, Vág-Besztercze
 Tauber Nán., Res.-Bánya
 Tauszig Mór, Gyöngyös
 410 Tauszky Sámuel, Budapest

Tauszk Ede, Lugos
 Tolnai J. Béla, Budapest
 Träubl Márk, Verbó
 Váradi József, Gyöngyös
 415 Vedres Lipót, Bács-Almás
 Vértesi Adolf, Baranya-Magócs
 Vilheim József, Tata
 Vogl Ignác, Székes-Fehérvár
 Voglhut Dávid, L.-Sz.-Miklós
 420 Vörös Simon, Vágújhely
 Wadler Jakab, Baja
 Wank Zsigmond, Budapest
 Weber Soma, Budapest
 Weinberger József, Nagy-Biccse
 425 Weinberger Mór, V.-Námény
 Weinberger Simon, Öcsöd
 Weisz Gábor, Pécs.
 Weisz Gerzson, Fogaras
 Weisz J. Kálmán, Budapest
 430 Weisz Jakab, Unin
 Weisz Lipót, N.-Kövesd
 Weisz Mór, Kun-Félegyháza
 Weisz Miksa, Galgóc
 Weisz Mór, Dombóvár
 435 Weisz Mózes, Miskolcz
 Weisz Náthán, Lócse
 Weisz Pinkász, K.-K.-Halas
 Weisz Samu, Szokolca
 Weisz Samu, Eger
 440 Weisz Zsigmond, N.-Bittse
 Weisz Samu, Kis-Hegyes
 Weisz Soma, Eger
 Weil Nándor, Assakürth
 Weiszberger Fülöp, Perjámos
 445 Wilhelm József, Kolozsvár
 Winternitz Ignác, K.-Szt-Márton
 Wittenberg Vilmos, Tata
 Wolf Adolf, Szill
 Wolf Ármin, Budapest
 450 Wurmfeld Ignác, Körmend
 Zeisler Mór, Alberti-Irsa
 dr. Zsengeri Samu, Budapest
 Zuckermann Frigyes, Homonna.

	Bpsten	Vidéken	Összesen	Szap. ez évben
Alapító tagok	13	6	19	19
Pártoló „	64	60	124	64
Rendes „	69	384	453	25
Összes létszám	146	450	596	108

Budapest, 1892. január 15 én.

Az elnökség.